Μέσ' τὴν 'Ασία τὴ βάρβαρη φωτόλουζε τὸ δρόμο
Ποὺ θὰ περνοῦσε ὁ Νικητὴς μὲ τὸν Πολιτισμό.

. . . . . .

Πνέμα ὑπερκόσμιο—ὦ ὀμορφιὰ τρανὴ καὶ παναιώνια,
Ποὺ τῶν 'Αρχαίων ὁ θησαυρὸς κρατεῖ καὶ πάντα κρύβει...
Κ' ὑψώθηκες ἀνίκητο κι ἀφάνταχτο στὴν Πλάση
'Απ' τῆς Βηθλεεὲμ τὸ φτωχικὸ κ' ἐρημικὸ καλύβι...

Πνέμα ὑπερκόσμιο, ἀθάνατο . τῶν Μάγων δορυφόρε,
Ποὺ φεγγαρίσιο ἐφώτισες τὸ πιὸ τρανὸ Βασίλειο
Ποὺ ὁ κόσμος ἐπροσκύνησεν... Ὦ! πότε, πότε, ἀστρί μου,
Πότε καὶ πάλε θὰ φανῇς καὶ θὰ σὲ ἰδοῦμε γήλιο;

ΣΙΔΕΡΗΣ ΑΠΕΡΑΘΙΤΗΣ

ΑΠΟ ΤΟΝ ΕΞΩ ΚΟΣΜΟ

Η ΤΕΧΝΗ ΚΑΙ Η ΕΠΙΣΤΗΜΗ

Ο Βάγνερ, ἐξόριστος ἀπ. τὴν πατρίδα του στὰ 1848—εἶχε ἀνακατωθῆ σὲ κινήματα ἐπαναστατικὰ—ζοῦρε ἄσυλο στὸ σπίτι ἑνὸς πλούσιου ἐμπόρου τῆς Ζυρίχης, γερμανοῦ κ' ἐκεινου. Ἐκεῖ κάθησε καμιὰ δεκαριὰ χρόνια, κ' ἐκεῖ ἔγραψε τὸ «Χρυσάφι τοῦ Ρήνου», τὴ «Βαλκυρίκ» καὶ μέρος τοῦ «Σιγφριδ». Μὰ ἐκεῖ τοῦ εἶχε ἡ μοῖρα του γραμμένο νὰ γνωρίσῃ καὶ τὴ γυναίκα τοῦ φίλου ποὺ τόνε φιλοξενοῦσε. Γι' αὐτὸ ἀναγκάστηκε, ὕστερ' ἀπὸ δέκα χρόνια, νὰ τὸ ἀφήσῃ τὸ ἄσυλό του, καὶ νὰ φύγῃ, ἀπὸ φόβο μήπως ὁ ἔρωτας τὸν κάμῃ καὶ παραστρατήσῃ· ἔχουνε δημοσιευτῆ τὰ γράμματα ποὺ ἔγραφε ὁ Βάγνερ στὴν ἀγαπημένη του. Ματίλδη Βέσεντουν τὄνομά της. Γράμματα γιομάτα πάθος καὶ λυρισμό. Τώρα τελευταῖα εἴδανε τὸ φῶς καὶ τὰ γράμματα τοῦ Βάγνερ πρὸς τὸν ἄντρα τῆς Ματίλδης. Γραμμένα ἀπὸ τὴ Λόντρα ποὺ εἶχε ταξιδέψει ὁ Βάγνερ κατὰ τὰ 1856. Μέσα σ' αὐτὰ παρασταίνει τὴν ἀηδία ποὺ τοῦ προξενοῦσε τὸ ἐπάγγελμά του εἶτανε διευθυντὴς μιᾶς ὀρχήστρας· ἔπειτα τὴν ἀηδία ποὺ τοῦ γεννοῦσαν οἱ μέτριοι γῦρο του μικροτεχνῖτες, καὶ ὁ κόσμος ὁλόγυρά του ὁ ζιππασμένος κι ὁ συνοβιστής, ποὺ θεωροῦσε πατριωτικὸ χρέος νὰ μὴ γυρεύῃ ἀπὸ τὴ μουσικὴ καὶ νὰ μὴ χειροκροτῇ τιποτε ἄλλο ἀπὸ ὀρατόρια. Ὁ Βάγνερ ἔκανε τότε περιοδεῖες κ' ἔδινε κονσέρτα· τὰ ταξίδια τοῦτα τὰ εἶχε βαρεθῆ. Μὰ ἡ πρώτη του γυναίκα δὲν ἤθελε νὰ τἀφίσῃ τὰ κονσερτα του. Ἔπρεπε σώνει καὶ καλὰ νὰ κερδίζῃ χρήματα ὁ ἄντρας της. Αὐτὸς εἶταν ὁ προορισμός του. Γιὰ τὰ μεγάλα σχέδια τοῦ ἄντρα της δὲν τὴν ἔμελε τὴν πρώτη γυναίκα τοῦ Βάγνερ. Ὅμως τὸ ὄνειρό τοῦ Βάγνερ εἶτανε νὰ εὕρῃ κανένα γενναιόδωρο πρίγγιπα γιὰ νὰ τοῦ πραγματοποιήσῃ τὰ μεγάλα του ὄνειρα. Ὁ ἄντρας τῆς Ματίλδης φιλότιμα εἶχε προτφερθῆ νὰ βοηθήσῃ τὸ μεγάλο τεχνίτη. Μὰ τὴ δόξα μιᾶς τέτοιας βοήθειας εἶτανε γραφτὸ νὰ τὴ χαρῇ ὁ Λουδοβίκος Β' τῆς Βαυκρίας, ὁ μυστικὸς καὶ ὡραῖος βασιλιᾶς, σὰν ἕνας ρήγας παραμυθιοῦ.

*

Ἡ βασανισμένη καὶ τρικυμισμένη ζωὴ τοῦ ποιητῆ τῆς «Λυτρωμένης Ἱερουσαλὴμ» ἔδωκεν ἀρκετὴν ὕλη στὴ λογοτεχνία. Ὁ *Τάσσος*, τὸ ἀκουσμένο δράμα τοῦ Γκαῖτε, ἔργο καμωμένο, καθὼς λένε, ὄχι γιὰ τὸ θέατρο, ἀλλὰ γιὰ τὸ διαβασμα (φαίνεται πὼς κάποια δραματικὰ ἀριστουργήματα δείχνουνε τοῦτο τὸ πολὺ περίεργο γνώρισμα, νὰ εἶναι πρότυπα δραματικὰ καὶ μαζὶ νὰ μὴν τῆς κάνουν τῆς σκηνῆς! —κάτι τι ἀνόητο, κατὰ τὴν ταπεινή μου γνώμη· ἀλλ' ἂς εἶναι.) Ὁ *Τάσσος* λοιπὸν τοῦ Γκαῖτε εἶναι τὸ ἔργο ποὺ ἔδωκε διαλεχτὴ δραματικὴ μορφὴ στὰ ποιήματα τοῦ δυστυχισμένου ποιητῆ· ἂν καὶ καλὰ καλὰ πίσω ἀπὸ τὸν Τάσσο βρίσκεται ὁ ἴδιος ὁ Γκαῖτε, μὲ τὰ δικά του πάθη. Τώρα ἕνας ἄλλος νέος ποιητής, γάλλος, ὁ Παῦλος Souchon ἔβαλε σ' ἕνα ἔργο του δραματικὸ «δράμα βιογραφικὸ» καθὼς τὸ εἶπε ὁ ποιητὴς καὶ δραματοκρίτης Regnier—τὴ ζωὴ καὶ τὰ ἀτυχήματα τοῦ Τάσσου. Ὁ *Τάσσος* τοῦ Souchon, πεντάπραχτος καὶ μὲ στίχους, παραστάθηκε σ' ἕνα νέο θέατρο τοῦ Παρισιοῦ, ποὺ ὀνομάζεται «Ἡ τραγικὴ ἀναγέννηση». Ὁ ἥρωας πεθαίνει ἴσα ἴσα τὴ στιγμὴ ποὺ ἔρχονται νὰ τοῦ ἀναγγείλουν πὼς ἀποφασίστηκε νὰ τόνε διαλαλήσουνε καὶ νὰ τόνε στεφανώσουν τρισδοξασμένο ποιητὴ στὸ Καπιτώλιο, σὰν τὸν Πετράρχη. Τί χαμένος κόπος καὶ ἡ δόξα!

*

Ὁ ἀκουσμένος δραματικὸς ποιητὴς Χάουπτμανν, μαζὶ ὁ ποιητὴς τῆς «Βουλιαγμένης Καμπάνας» καὶ τῶν «Ἀνυφαντάδων» στέκεται μὲ τὸ ἕνα του πόδι στὸν πιὸ αἰθέριο συμβολισμὸ καὶ μὲ τὸ ἄλλο του πόδι στὸν πιὸ τραχὺ πραγματισμό. Τὰ συμβολικά του ἔργα δὲν πετυχαίνουνε στὰ γερμανικὰ θέατρα. Τόσο πολὺ ποὺ οἱ φίλοι του ἀρχίσανε νὰ ἀνησυχοῦν καὶ νὰ παρακαλοῦνε νὰ δώσῃ ὁ Θεὸς νὰ γυρίσῃ ὁ Χάουπτμανν ἀπὸ τὰ σύγνεφα καὶ νὰ ξανασκαρώσῃ ἔργα σὰν τοὺς «Ἀνυφαντάδες» καὶ σὰν τὸν «Ἀμαξᾶ Ἔνσελ», γιατὶ διψᾶνε, φαίνεται, γιὰ χειροκροτήματα. Πολὺ πεζοὶ οἱ φίλοι τοῦ Χάουπτμανν.

Κ**

ΣΤΗ ΓΙΟΡΤΗ ΤΟΥ

Τὄχε ρημάξει τὸ περιβόλι.

Σκυμένη καθὼς εἶταν, κατεβάζοντας τὴν ποδιά της στὰ χέρια, ἀλλὰ καὶ μαζεμένα τὰ πιὸ ὀμορφότερα ἀγριολούλουδα, ποὺ σκόρπια ἐδῶ κ' ἐκεῖ, στολίζαν τόσο ὄμορφα τῆς γῆς τ' ἀνοιχτοπράσινο χορτάρινο ταπέτο.

Νισάφι στὴ δουλειά της λέω ἔκαμε.

Τὸ μικροκαμωμένο προσωπάκι της, ποὺ τὸ περιχυκλοῦσαν δαχτυλιωτὰ καὶ μισοξέπλεγα χρυσόμαλλα, λές ἀπὸ ντροπὴ λές ἀπὸ ζήλεια, ἀπόφευγε νὰ βλέπῃ τὸ γελαστὸ καὶ γαλήνιο πρόσωπο τοῦ γαλαζένιου θολωτοῦ.

Ὅλο μπροστά της κοίταζε· καὶ κάθε φορὰ ποὺ τὸ μενεξεδένιο χέρι της ἀντικρυόταν μὲ λουλουδο, ἄφινε, ἔτσι χωρὶς νὰ θέλῃ, ἕνα κρύσιο ἀναστέναγμα, νὰ φτερουγίσῃ ἀπὸ τ' ἀμίλητο ζωγραφιστό της στοματάκι.

*

Κάτι ψιθύρισε, ὅταν πέρα στὴν ἄκρη, κοντὰ στ' ὁρμάνι, ἐκεῖ δὰ πλάγια στὸ τρεχούμενο αὐλάκι, καὶ κάτω ἀπὸ τὸν ἥσκιο φουντουκιᾶς, λύγισε τὰ γόνατά της κ' ἐκάθησε

Εἶταν κατακουρασμένη.

Ὄχι καὶ τόσο ἀπὸ τὸ σκύψιμο· αὐτὸ δὲν τὸ λογάριαζε γιὰ τίποτα· κάτι μαράζι στὴν καρδιά της θὰ ἐφώλιαζε· κι' αὐτὸ τὴν πείραζε.

Ἀνοίγει τὴν ποδιά της, ἀνακατώνει τὰ μυρωδάτα της λουλούδια καὶ ἀρχίζει μ' αὐτὰ νὰ πλέκῃ στεφάνι.

Μονολογοῦσε κι' ἀπ' κάποτε.

Τί ὄμορφα ποὺ τὄπλεκε! Θᾶταν συνηθισμένη κι' ἀπὸ ἄλλοτες. Εἶταν τεχνίτρα φήνα.

Ματιές ὁλόγυρά της δὲν ἔριχνε.

Πάνω σ' αὐτὸ ὁλάκερη παραδόθηκε μ' ἀγάπη κι' ἀφοσίωση.

Χαρὰ στὸ τιμημένο κεφάλι ποὺ θὰ τὸ φοροῦσε. Μ' ὅλο τὸ δίκιο του περήφανο νὰ ὑψώνεται, γιατὶ δὲν εἶν' ἀγάπη κυτὴ τῆς νιᾶς, εἶναι λατρεία!

κατάσχουν ἐμένα τὰ πράγματά μου καὶ μὰ τὸ Θεό, εἶπε, προτιμῶ νὰ πουλήσω τὰ δικά σου πράγματα, παρὰ νὰ μοῦ πουλήσουν τὰ δικά μου. Ὁ καθεὶς γιὰ τὸν ἑαυτό του κι' ὁ Θεὸς γιὰ ὅλους.... Τί νὰ κάμω, βρὲ παιδιά, τί νὰ κάμω;

ΝΙΚΟΣ.—Καλὰ ντέ, δὲν χαθῆκε ὁ κόσμος, μὴν κάνῃς ἔτσι! Νά, ἐγὼ θὰ μείνω ἐδῶ καὶ θὰ προσπαθήσω νὰ διορθώσω τὰ πράγματα, ὅταν ἔλθῃ ὁ δικαστικὸς κλητήρ.

ΓΙΑΤΡΟΣ. Καλὰ ποὺ τὸ συλλογίσθηκες. Στάσου νὰ ἰδῆς. Γιὰ δὲς ὅμως κακοτυχία. Τοῦ εἶχα ὁρίσει τὴ σημερνὴ μέρα γιὰ νὰ τὸν πληρώσω, διότι σήμερα θὰ εἶχα χρήματα. καὶ θὰ τοῦδιδα τὰ μισα, ἄλλα. βλέπεις, κ' ἐδῶ ἀκόμη μὲ κυνηγᾷ ἡ τύχη. Πρὸ πέντε ἡμερῶν ἦρθε ἕνας ἄρρωστος ξένος, ὁ ὁποῖος ἔχει ἕνα σάρκωμα ἐδῶ στὸ λαιμὸ καὶ ἐπρόκειτο νὰ τοῦ κάμω ἐγχείρηση προχθές, ἄλλα κάτι τοῦ συνέβηκε κι' ἀνεβλήθη γιὰ σήμερα. Σκέφθηκα πρὸς στιγμὴν νὰ τοῦ ζητήσω μερικὰ χρήματα, ἀλλὰ δὲν πήγαινε βρ' ἀδελφέ. Θὰ μ' ἔπαιρνε γιὰ λωποδύτη. Ἂν λοιπὸν ἡ ἐγχείρησις γινόταν προχθές, χθὲς θὰ πληρωνόμουνα καὶ σήμερα θὰ ἐξοφλοῦσα Ἀλλὰ ἀναποδιὰ κι' ἐδῶ Ὥστε σὲ παρακαλῶ, ἅμα ἔλθῃ ὁ κλητὴρ κατάφερε τον ν' ἀναβάλῃ τὴν κατάσχεση γιὰ δυὸ τρεῖς μέρες.

ΝΙΚΟΣ — Ἔννοια σου, ἔννοια σου, ἐμεῖς μὲ τὸν Κώστα τὰ καταρέρνουμε, καὶ ἐν ἀνάγκῃ δίδουμε καὶ κανένα ταλλῆρο στὸ χέρι τοῦ δικαστικοῦ κλητῆρος καὶ τελειώνει ἡ ὑπόθεσις. Γι' αὐτὸ βρ' ἀδελφὲ σκοτιζόσουνα;

ΚΩΣΤΑΣ.—Σὰν τρελλὸς κάμνεις Τί διάβολο, δὲν χάθηκε ὁ κόσμος. Τὸ κάτω κάτω τῆς γραφῆς μιὰ κλωτσιὰ κι' ὄξω ἀπὸ τὴν πόρτα.

ΓΙΑΤΡΟΣ.—Εἶσαι παιδὶ ἀκόμη ὡς τόσο, παιδί. Εὔκολα, βλέπω, τὶς δίνεις τὶς κλωτσιές.

ΚΩΣΤΑΣ.—Ἀμὲ τί θὰ ντραπῶ, νομίζεις; Ἂς ὁρίσῃ ὁ κύριος καὶ θὰ ἰδῆς.

ΓΙΑΤΡΟΣ.—Ἔλα ἄφησε τα αὐτὰ τώρα. Ἀ!.. Ἔστειλα καὶ τὸν Γιάννη μ' ἕνα γράμμα στοῦ Μανώλη, ἴσως ἐκεῖνος τοῦ δώσῃ χρήματα. Ἀλλὰ γιὰ ν' ἀργῇ ἔτσι ὁ Γιάννης, κακὸν σημεῖον.

ΚΩΣΤΑΣ.—Γιατί κακόν, ἀπεναντίας, ἐγὼ νομίζω ὅτι αὐτὸ ἀκριβῶς εἶναι καλὸν σημεῖον.

ΓΙΑΤΡΟΣ.—Ἔλα σώπαινε πειά. Δὲν κατάλαβες ἀκόμη τὴ Ζωή ἐσύ. Ἀ, βαρέθηκα, πειά, Νίκο, βαρέθηκα. Αὐτὲς οἱ ὑποχρεώσεις μ' ἔχουν φέρει σ' ἀπελπισία. Κάποτε θαυμαζω τὴν ἀντοχή μου.

ΝΙΚΟΣ — Ὑπομονὴ χρειάζεται, γιατρέ, ὑπομονή. Ποιός δὲν ἔχει σήμερα τὰς ὑποχρεώσεις του. Μήπως ἐγὼ δὲν ἔχω; ἢ νομίζεις ὅτι ὅλοι ὅσους ἀπαντοῦμε κάθε μέρα στὸ δρόμο περνοῦνε τὴ Ζωή τους μέσα στὴν εὐτυχία καὶ στὰ πλούτη. Ὄχι, φίλε μου, ὄχι, ὅλοι ἔχουν τὰ βάσανά τους, ποιός λίγο ποιὸς πολύ. Ἀλλὰ βλέπεις δὲν φαίνεται, διότι ὅλοι φοροῦνε ἀπὸ μιὰ μάσκα, τὴν κατὰ συνθήκην μάσκα.

ΓΙΑΤΡΟΣ.—Βεβαίως ὅλοι ἔχουν τὰ βάσανά τους, ἀλλὰ τὰ δικά μου δὲν πιστεύω νὰ τἄχουν καὶ πολλοί. Γιὰ σκέψου!.. Πόσες ψυχὲς εἴμαστε· ἡ μητέρα, ἡ Λιλή, ὁ Κώστας, ὁ ὁποῖος μαλιστα πρέπει ἐπίσης νὰ σπουδάσῃ ἅμα τελειώσῃ ὁ Ἀνδρέας.

ΝΙΚΟΣ.—Ἀνάγκη εἶναι; Βάλ'τον νὰ ἐργασθῆ.

ΚΩΣΤΑΣ Καὶ νὰ κάμω τί; Ἐμπόριο; Ἔχεις παιδάδες νὰ μοῦ δώσῃς;

ΓΙΑΤΡΟΣ.—Δὲν εἶναι ἔτσι, Νίκο, ἢ ἔπρεπε ἀπὸ μικρὸς νὰ γίνῃ τεχνίτης. ὥστε σήμερα νὰ εἶναι ἀνεξάρτητος, ἢ μιὰ ποὺ μπῆκε στὰ γράμματα πρέπει νὰ ἐξακολουθήσῃ γιὰ νὰ μαθῃ κάτι.

ΝΙΚΟΣ.—Ἂς μπῇ ὑπάλληλος.

ΓΙΑΤΡΟΣ.—Τί ξέρει; Ποιὸς θὰ τὸν πάρῃ;